

ЕДГАР АЛЪН ПО

*Стихотворения
и поеми*



ЕДГАР АЛЪН ПО СТИХОТВОРЕНИЯ И ПОЕМИ

Превод: Теменуга Маринова

chitanka.info

ТЕМЕНУГА МАРИНОВА ОТ ПРЕВОДАЧА

Тези редове нямат за цел дискусията относно принципите на превода, а са по-скоро отговор на няколко вероятни въпроса върху опита ми да пресъздам поезията на По. Заех се с нея по две причини — предизвикателството и любовта към думите. Страхът, че българският език постепенно се стопява, съвсем не е без основание. Дошло е време книгите в собствената ни Родина да се гледат като църкви през турското робство — наполовина вкопани в земята. Колкото и да е странно, подобна ми се струва и участта на английския език — език, чиято комуникативно-информационна характеристика постепенно съсипва сакралната. Стремях се да овеществя света на По в съзнанието на българския читател, но преди това трябваше да превъзмогна собствените си народностни и социални суеверия. Трудности срещнах и поради маниакалната привързаност на Едгар Алън към симетрията, която никак не отиваше на вродения ми порив към хаоса. По-късно открих, че първичният ред съвсем естествено допуска строгост по въображаемия път на думите. Познавах преводите на Георги Михайлов. В процеса на работа прочетох и няколко упражнения, освен моите, върху „Гарванът“. Не беше достатъчно. В писмата си до Георги Марковски изпадах последователно в еуфория и депресия. Цялата тази налудничавата ситуация приключи с два негови съвета: „Отдай му се!“ и „Приеми всичко като една великолепна игра!“ Тогава започна същинската лудост, която някои наричат вдъхновение, но според мен си е непрекъснат стрес. Броенето на срички се оказва детинска неволя пред необходимостта да се откажа от английската дума в името на българската, когато метафората, освен видима, можеше и по-пълно да бъде озвучена. Не говоря за обичайното редуване на родна с чужда лексема, а за твърдението на По, че е в състояние да чуе залеза. Това е причината да използвам понякога думи не толкова еднакви по значение с английските, колкото такива, които

внушават еднакво отношение. Съвсем различен е случаят, когато римите почти съвпадат, както е в „Юлалюм“.

Що се отнася до най-превежданата поема „Гарванът“, избрах за лайтмотив „вечността“ вместо „never more“ въпреки, че предпочитам английския вариант. Основанията ми бяха, че връзката между вече, вечер и вечност е очевидна, а и един от ръкописните варианти на „R“ е „r“ т.е. съпада с българското ръкописно „ч“. Освен това, смислово „never more“ и „вечността“ са близки, поне на пръв поглед.

Пристрастията ми и досега си остават към недовършената поема „Ал-Аараф“, която приех като лична.

Убедена съм, че онова, което постигнах в превода, не е достатъчно и поради същата причина съм щастлива. Завършените произведения обикновено са мъртви. В предговора си към изданието Е. А. По пише: „В защита на собствения си вкус обаче се чувствам длъжен да кажа, че нищо в това томче не е достатъчно за публиката, или пък ми оказва някаква особена чест. Независеци от мен обстоятелства ме предпазиха да употребя сериозни усилия в онова, което по щастлива случайност стана мой избор. За мен поезията не е била цел, а страст. И тъй като страстите трябва да се уважават, не може и не бива да бъдат извиквани по желание с презряно възнаграждение, или с още по-презрените похвали на човечеството.“ Нека читателят приеме тези думи като обяснение и оправдание за преводача.

П.П.: През 1997 г. авторът на „Разказвачът и смъртта“ ми поръча да превода стихотворенията на Е. А. По. Работих върху превода две години.

Когато приключих, смъртта си взе Разказвача.

Теменуга Маринова

ГАРВАНЪТ

*В полунощ седях приведен, отегчен, отчаян, бледен
над забравено познание — том със тайнствени
слова.*

*Тъмен сън ме скри дълбоко, ала тихичко похлопа,
някой тихичко потропа на самотната врата.
„Гост — прошепнах, — вън похлопа на самотната
врата.*

Закъснял е вечерта“.

*Ах, аз помня много ясно на декември злия блясък,
върху пода как проблясва в пепел призрачна жарта.
Чаках утрото притихнал, взрян във книгата
опитвах*

*да прикроя, но не стихва тиха по Линор скръбта.
С името Линор дарена, тази, що е лъч в скръбта,
взе без име Вечността.*

*Лек, копринен шум донесе тежка пурпурна завеса.
Вля се, впи се тъмен ужас, непочувстван досега.
Аз в сърцето си изгарях и не спирах да повтарям:
„Гостенин е. Настоява той пред моята врата.
Късен гост е. Настоява той пред моята врата.
Закъснял е вечерта“.*

*Но душата ми укрепна и решително изрекох:
„Сър или Мадам, простете, моля ви, ако греша.
Бях заспал така дълбоко, ала тихичко потропа,
тъй внимателно похлопа на вратата ми ръка.
На часа ще Ви отворя и ще Ви подам ръка!“
Вън ме срещна вечерта.*

*Ужасен се взирах дълго със съмнения изпълнен,
че сънувам сън мъртвешки, несънуван досега.
Знак ми даде тишината и в покоя непонятен
промълвих „Линор!“, но мракът ме отпрати в
самота.*

*Ехото „Линор!“ отвърна и предрече самота.
Бе пустиня вечерта.*

*Тялото ми — трескав огън — стаята прие отново.
Чух похлопването властно, не тъй както досега.
По прозореца навярно нещо тропа непрестанно.
Нека видя този странник. Тайната да разбере.
Нека се смири сърцето. Тайната да разбере.
Вятърът и вечерта.*

*Разгневен свалих капака от прозореца и сякаш
дързък порив тук изпрати Гарвана от древността.
Въздуха изпълни с плясък, без поклон влетя и кацна
със осанка благородна той на моята врата.
Върху бюста на Палада над самотната врата.
Стихна после с вечерта.*

*И внезапно тази птица в мен усмивка предизвика
с важния си вид и черни абаносови пера.
„Въпреки, че си проскубан, зная че си смел, и ужас
на Плутон от бреговете носиш, птицо на Нощта.
Как е знатното ти име край реката на Нощта?“
Той изрече: „Вечността!“*

*Бях учуден и ме стресна отговорът неуместен.
Беше толкова безсмислен и неловък при това,
тъй като — се съгласете! — че не ви се случва често
чест да ви окаже птица върху вашата врата.
Птица или звяр окаян върху вашата врата
с име като Вечността.*

Ала гарванът притихнал от местото си не литна,

само с дума изповядал здрача в своята душа.
Повече не се обади и перо не трепна даже.
Плахо аз успях да кажа: „Няма никой у дома!“
Ще си тръгне със мечтите утре сутрин от дома.
Той изрече: „Вечността!“

„Отговорът беше кратък — си помислих. —
Вероятно

е единственото слово, произнасяно в беда.
Господарят му обречен на страданията вечни
с отчаяние на грешник е повтарял все това.
И надеждата си светла е погребал след това
в припева на Вечността“.

Гостенина наблюдавах и с усмивка разгадавах,
а креслото си преместих срещу моята врата,
за да проследя по-лесно всички митове известни
и на птицата зловеща тайната да разбере.
Тайната на тази странна птица аз да разбира.
Смисълът на Вечността.

Бях изпълнен със догадки, нито звук не произнасях,
а на Гарвана очите ме горяха в дън душа.
И седях замислен дълго — в кадифен покой обгърнат

—
на креслото си безмълвен под неясна светлина.
Чий покой в кресло безмълвно, под неясна светлина
Тя докосва — Вечността?

Въздухът бе плът нетленна, сред ухания неземни
долових на серафими стъпчиците да звънят.
„Бог утеха ти дарява. Чаша призрачна забрава,
клетнико, Линор тогава ще е спомен за света.
Пий до дъно и тогава ще презре Линор света.“
Той изрече: „Вечността!“

„Пророк? Изчадие на ада? Спри, птицо или дявол!“

*Бурята ли те изхвърли изтощен тук на брега?
Тъжен жрец на Сатаната сред руините изпратен
в дом, където Ужас властва както в Галаад
смъртта.*

*Позволи ми да узная, болка помни ли смъртта?“
Той изрече: „Вечността!“*

*„Пророк? Изчадие на ада? Спри, птицо или дявол!
Бог един са небесата и за двама ни съдба.
Там, в Градините далечни, моят дух дали ще срещне
с името Линор дарена тази, що е лъч в скръбта,
ангелите, що дариха с името Линор в скръбта.“
Той изрече: „Вечността!“*

*Знак да бъде за раздяла тази дума, черен дявол.
Връщай се отново в мрака, на Плутона там в
нощта.*

*Тук перо да не остава от лъжливата ти слава.
Остави ми самотата — въвн от моята врата.
Клюн изтръгвай от сърцето, сянката — от таз
врата.*

Той изрече: „Вечността!“

*И не трепна, и не литна, и стои все още стихнал
Гарванът върху Палада над самотната врата.
Като в сън потънал черен демонът на мрака древен
сянката си хвърля сведен върху моята душа.
Няма повече да види утро моята душа.
Блясък няма Вечността.*

ЛИНОР^[1]

*Счупен е бокала златен! Ах, прозрачен дъх лети!
Звънва, плаче, плува в здрача нежно пламъче по
Стикс.*

*О, Гай де Вир, нима сълзи ти праща Вечността!
Виж! Там лежи едничък стих — Линор и любовта!
Ела! Свещеният обряд си пожела за тях смъртта,
за тялото ѝ химн изпят — дар царствен за
пръстта,
За младото ѝ тяло свят, дар двоен за пръстта.*

*Не гордостта ѝ — златото ценеше ти. Прокле я
с причастие ръката ти и сложи кръст над нея!
Как обреда ще бъде чист и скръбна песента,
щом думите реди с език престорена уста?
Тя там лежи в невинен сън — дар двоен за пръстта!*

*Ресавитус! Поне смирен пред бога остани!
Да я оплачем с кротка жал! Духа ѝ не гневи!
Надеждата с Линор рида. Безумен е протеста —
дете и дар пред друг олтар и другиму невеста.
Бе ласкав миг и весел вик, но милва я пръстта.
Живот във златните коси, в очите ѝ — смъртта.
В косите ѝ живот искри, в очите ѝ — смъртта.*

*Върви си с мир! О, най-подир светлина да срещне
в напева за онези дни и сърцето грешно.
Камбаната! Ах, нека тя мълком се прощава —
да не сепва земна клетва сянката ѝ бяла.
През нежен свят, във вечността от ангели понесен,
от Ада тук във Рая там духът ще спре унесен,*

намерил дом край златен трон до своя Крал Небесен.

[1] Стихотворението започва с цитат от „Еклисиаст“ (12:6). Тай де Вир е измислен герой. *Peccavimus* (лат.) — Съгрешихме! — Б.пр. ↑

ПО СЛУЧАЙ ДЕНЯ НА СВЕТИ ВАЛЕНТИН^[1]

*Ф*еб за нея този стих е писал.
*С Р*азум тих близнаците на Леда
*сл*Адост търсят. Тайнственият смисъл
*в та*Нца весел на звука ги гледа.
*Хубо*Стта стаена в редовете
*намер*И с божествения символ
*на тали*Смана близо до сърцето.
Запомни Стиха, до който стигна.
*Защото зн*Ака ще пропусне бързо
*всеки, дове*Рил се, че не е
Гордиев предРечения възел
и без меч ще моЖе да го разплете.
Взират се очитЕ тук подред,
три думи дирят и *Намират* скрити.,
изречени и чути оТ поет.,
прикриват име но пОет самите.
*И Фердинандо Менде*С Пинто,
рицарят, с лъжата си иГрае.
Мамят буквите, ако изгУбят ритъм,
а истината блесва с трудД накрая.

[1] Стихотворението съдържа акростих с името на поетесата Франсис Серджент Осгуд, като от първия ред се чете първата буква, от втория — втората, и т.н. Фернандо Мендес Пинто (1509–1583) е португалски пътешественик, чието име е станало нарицателно, подобно името на барон Мюнхаузен. — Б.пр. ↑

НА ХЕЛЪН^[1]

*Видях те веднъж, но само веднъж
преди години, не така отдавна.
Бе през юли и кръглата луна
като душата ти отвън летеше
и търсеше пътеката си горе.
Падна сребърен от светлина саван,
копринен задух от покой и сън
върху обърнатите личица
на рози в омагьосана градина,
където вятърът е плах дори.
Падна върху хилядите личица
на розите, които подариха
уханието си в екстаза на смъртта.
Падна върху хилядите личица
на рози. Те умираха, приели
с възторг стиха на твоето присъствие.*

*Видях те в бяло и над теменуги
приведена. О, блясъкът тогава
падна върху хилядите личица
на рози и лицето ти сред жал.
Не беше ли съдбата тази нощ,
чието име също е Печал,
която ме повика пред вратата
на градината да вдъхна аромат
от сънни рози, додето спеше
светът, оставил само теб и мен.
Аз спрях. Погледнах. Всичко там изчезна.
Градината бе омагьосана
и бисерната светлина си тръгна.*

Лабиринтът от пътеки и лехи,
щастливите цветя, дървета тъжни
избледнях и уханието
на розите умря в обятията
на влюбения въздух. Издъхнаха,
за да спасят божественния зрак
в очите ти. Аз виждах само тях.
Аз гледах само тях със часове,
додето после луната залезе.
Сърцето ми диво се вписа
върху кристалните, небесни сфери.
Тъмна е скръбта! Надеждата — велика!
Как тихичко морето прояснява.
Желанието властва с гордостта,
а любовта е все така бездънна.

Сега изчезна милата Диана
в каляската си облачна на запад
и ти сред призрачни дървета
изчезна също. Очите само
с мен останаха да осветяват
самотния ми път и оттогава
през времето ме следват и ме водят.
Смирен слуга съм — те са господари.
Задължени са да ме подкрепят,
да съм спасен е моят дълг към тях.
Пречистен в електричния им огън,
осветен в блажения им огън.
Душата ми изпълват с красота.
Звезди са, пред които коленича,
далечни в тъмния пейзаж на мойта нощ.
Дори и в ослепителния Ден
ги виждам още — две сладостно искрящи
Венери, непогръкнали от Слънцето.

[1] Стихотворението е посветено на Сара Хелън Уитман, поетеса и поклонничка на спиритизма, с която Едгар Алън По се сгодява през 1848, но не удържа на обещанието си да не пие и годежът се разваля. — Б.пр. ↑

НА М.-Л. Ш. [1]

Неотдавна авторът на тези редове
в пристъп на интелектуална гордост
отстояваше „властта на думите“,
отричайки, че мисълта възниква
в несвързания шепот на езика.
Над самохвалството му като присмех
две думи, две чужди думи се явиха,
изречени случайно с нежен порив
от спящи ангели в среднощната роса,
обвила с перлена верига хълма.
Изплуваха от пропастта в сърцето —
необмислени, души на мисълта,
чудесни и божествени представи.
С арфата си серафимът Израфел
едва ли би могъл да се надява
звук тъй прелестен да извлече. А аз!
В ръката ми перото е безсилно.
Повтарям името ти непрестанно.
Не мога да говоря и да пиша,
да мисля и да чувствам. Не е чувство
безмълвната ми неподвижност. Сякаш
прага златен на отворена врата
в съня великолепен ме извика.
Аз цял треперещ влизам и далече
сред капки пурпурни ме води пътя.
Навсякъде — отдясно и отляво —
те определят хоризонта, а там си само Ти.

[1] Стихотворението е посветено на Мери-Луиз Шю, болногледачката на жената на поета Вирджиния и е една от малкото творби на Едгар Алън По в свободен стих. — Б.пр. ↑

ЮЛАЛЮМ^[1]

*Небето бе много спокойно
и виждах листа как се вият
през самотната нощ на Октомври.
Спомен бледия сън ще прикрие
сред пейзажа неясен на Виър,
покрай езеро сиво на Обер,
покрай езеро влажно на Обер,
сред горите мъгливи на Виър.*

*Кипариси по пътя божествен
там закриляха мойта душа.
В мен Психея бе, мойта душа.
През сърцето ми лава гореща
като огнена, дива река,
като страшна, туптяща река,
жълта сяра по Янек пълзеше
към хладния край на света.
Надолу по Янек пълзеше
към вледенения край на света.*

*Разговаряхме много спокойно.
Чувах думи край нас да се вият.
Те във спомена днес ще се свият.
Не белязахме месец Октомври
и нощта си годината крие,
като в езеро сиво на Обер,
макар и да бяхме там ние,
бреговете не помним на Обер
и горите мъгливи на Виър.*

Додето нощта остарява
сочат утрото звездни стрелки.
В края на нашия път се явява
светлина и неясно струи.
Полумесец дъха ѝ стопява,
с двоен рог над нас се яви.
Астарта дъха ѝ стопява,
остриета елмазни изви.

Аз казах: „От Диана по-мила
през въздишки минава тя.
Сред въздишки празнува тъй тя,
там, където сълзите не спират
и червеят храни плътта.
На Лъва от звездите пристига,
път сочи към тез небеса,
към покоя на тез небеса.
На Лъва от звездите тя слиза
с неземни очи към света.
На Лъва от бърлогата слиза
и гледа с любов към света“.

Психея изрече тогава:
„Странно, но аз не ѝ вярвам.
На нейната бледност не вярвам.
О, нека сега не се бавим!
Да литнем, защото тъй трябва!“
От ужас обзета, и слаба,
крилата ѝ мракът открадна.
Ридаеше тъжна и слаба.
Перата ѝ мракът открадна.
Следите ѝ мракът открадна.

„Сънуваме — аз ѝ отвърнах, —
нека идем до таз светлина,
да се спуснем във таз светлина.
Надежда и хубост изпъхват

със пророчество вечерта,
със блясък неравен нощта.
Да ѝ вярваме можем напълно.
Тя ни води далеч над света.
Да повярваме можем напълно,
че ни води далеч над света,
додето я има нощта“.

Стихна Психея. Аз я целунах
и тъгата ѝ тъй съблазних,
съвестта ѝ така съблазних,
а във края на пътя ни лунен
хоризонта отвори врати,
древна гробница с тежки врати,
с непозната единствена дума
върху тежките, древни врати.
„Юлалюм — тя прочете, — тук спи.
Любовта ти под свода тук спи“.

И сърцето ми стана спокойно
като крехък лист, който се вие,
като мъртъв лист, който се вие.
Аз извиках: „Това бе Октомври,
нощта, що годината крие.
Скитах дълго да стигна и свия
своя страх тук в покоя да свия,
в нощта, що годината крие.
Днес познавам водите на Обер
и пейзажа неясен на Виър.
Бреговете познавам на Обер
и горите мъгливи на Виър“.

[1] Даниел Франсоа Обер (1782–1871) е френски композитор, автор на балета „Езерото на феите“, а Роберт Уолтър Виър (1803–1889) — американски художник, който рисува предимно река Хъдзън. — Б.пр. ↑

КАМБАНИТЕ [1]

I.

Чуй шейните със камбанки,
сребърни камбанки!
Свят на радост те предричат в ледени
пространства!

Прозвънява, зазвънява
леденият въздух вън.
В звездна светлина тогава
небесата затрептяват
от кристалния им звън.
Миг след миг, миг след миг
отброява древен стих
и руническият ритъм слива с времето им дъх.
И звънят, звънят, звънят,
и звънят
тъй сребристи, нежни, чисти те звънят.

II.

Чуй венчалните камбани,
златните камбани!
Свят на щастие предричат за неа призвани!
Нежен полъх — нощен дар,
те обричат своя чар.
Капки златен аромат
се разтапят.
Тържествуваща сред тях
лунна птица слуша мекия им смях
и чака!
Ах, тогава музиката прозвънява

*в клетката като поток от хармония излят!
Колебливо,
как щастливо
бъдещето разпознава и открива,
че разказва за възторга доверчиво.
Сред съзвучията златни
и невинни, но понятни
как звънят, звънят, звънят,
как звънят,
в рима с ритъм се извиват и звънят.*

III.

*Чуй тревожните камбани,
бронзови камбани!
За насилие разказват в хаос приковани!
Как пицят, пицят, пицят
и в ухото на нощта
вливат своя меден ад,
пронизително крещят,
могат само да пицят.
С истеричен смях сред ужас молят огъня да стихне,
ала глух за този писък, той не стихва и сред кикот
огнен дъжд нагоре литва,
в отчаяние опитва
зеницата на луната
да погълне с блясък, сякаш
или никога, или сега.
О, звънят, звънят, звънят
и разказват този път
за беда.
Сред безсмисления прилив
във утробата пулсират
разпокъсаните звуци на страха.
Но ухото разпознава
как прелива
и застива
ужаса в опасността.*

*Но ухото различава
как потъва
и нараства
привкуса на лудостта.
Пронизителни и ярки, побеснели те свистят,
те свистят,
и звънят, звънят, звънят,
в хаос странен приковани те звънят!*

IV.

*Чуй железните камбани,
тежките камбани!
В свят тържествен за утеха от скръбта призвани!
И сред тихия им ад
ужаса им непознат
в меланхолната смиреност на звука,
в дрезгавия трепет
е застиналият шепот
от вика.
Хора, ах, навярно хора
при телата им най-горе
в самота
с унес бавен разлюляват
на камбаните плътта.
Нямат нито пол, ни възраст,
ни добро, ни зло ги свързва
с паметта.
Господарят им сега
рони страх, страх, страх.
В страх
надменен те звънят,
тържествуващи крещят,
повелително звънят!
Той танцува там със тях.
Миг след миг, миг след миг
отброява древен стих
и надменни те звънят,*

*те звънят.
Миг след миг, миг след миг
отброява древен стих
и пулсират, и звънят,
и звънят, звънят, звънят,
и ридаят, и звънят.
Миг след миг, миг след миг
те крещят, крещят, крещят.
Във победен древен стих
се извиват и звънят,
и звънят, звънят, звънят,
се издигат и звънят,
и звънят, звънят, звънят,
и звънят,
и предричат, и въздишат, и звънят!*

[1] Стихотворение, публикувано месец след смъртта на Едгар Алън По. Запазено е в няколко варианта, най-краткият от 18 стиха и най-дългият — от 113. — Б.пр. ↑

ЕНИГМА^[1]

*„**Н**ие рядко откриваме смисъл —
к**А**за Соломон дон Данс, — в сонета.
Ще С**ъ**зреш много бързо чертите,
ког**А**то воала крие лицето.
Тъй п**Р**озрачен той стои, додето
и стих**А** на Петрарка изчезва,
глупав**А** шега и безполезна,
споделе**Н**а и така отнета“.
Сол наисти**Н**а е прав. Наверно
и глупост**т**А — напълно очевидна,
с мехурчета Летящи дивно,
но оформящи с**Ю**жета леко.
Непроницаем е **И** запечатан
този тук навеки **С** имената.*

[1] Стихотворението е посветено на поетесата Сара Анна Люис и съдържа името ѝ в акростих, като от първия стих се чете първата буква, от втория — втората, и т.н. — Б.пр. ↑

АННАБЕЛ ЛИЙ

*Преди години много, отдавна
живя в царство сред морски трев
девойка, която познаваш
със името Аннабел Лий.
От мене обичана тя бе тогава,
любовта си към мен не прикри.*

*Тя беше дете и аз бях дете
в това царство сред морски трев.
Любов, по-прекрасна от всяка любов,
ни свързваше с Аннабел Лий.
Любов, на която белите ангели
нямаха право дори.*

*Затова и отдавна, много отдавна,
в това царство сред морски трев
целуна я вятър, от облака слязъл
и хладна е Аннабел Лий.
Знатен родственик взе я от мен
и далеко, далеко от мене я скри
там, зад стените на гробница сита,
в царство сред морски трев.*

*Ах, никой от белите ангели горе
своята завист не скри.
Всички знаят защо тя е мъртва
в това царство сред морски трев.
Целуна я вятър, от облака слязъл
и уби мойта Аннабел Лий.*

Но нашта любов бе по-силна от тази,

*на всички от нас по-добри,
от нас по-големи дори
и макар, че небето ангели пазят,
а демони — тия води,
душата ми винаги с нея ще бъде,
с душата на Аннабел Лий.*

*Не светлина луната ми праща,
а сънища с Аннабел Лий.
Не виждам звездите, а двете зеници
на моята Аннабел Лий.
Сред нощния прилив лежа и се вирам
във нея, във моята миличка, мила,
в гроба до мен край морски тревни,
в гроба се вирам край морски тревни.*

НА МАЙКА МИ

*Тъй като горе в Небето все спорят
и ангели търсят единствена само
сред всички горящи думи за обич,
няма по-радостен повик от мама.
И аз затова те нарекох така
с най-чистия звук, и най-милиа.
Остави душата ти в мене Смъртта,
когато отведе Вирджиния.
Майка си, своята майка, не помня.
Рано е тръгнала тя, ала ти,
майка на тази, която е спомен,
носиш по-вечен от спомени миг.
Както душата на мойта жена
живия дъх да смени не успя.*

НА Ф-С. С. О-Д.^[1]

*Да те обичат вечно? — Остави сърцето
от своята пътека да не се дели.
Бъди всичко онова, което
си сега и друга не бъди.
Така в света ще буди възхищение
чарът повече от хубостта,
и нежен жест — прекрасно задължение
ще бъде любовта.*

[1] Стихотворението е посветено на поетесата Франсис Серджент Осгуд. В разни варианти и по различно време то е посвещавано на Елизабет Херинг, Елиза Уайт, Мери Херинг и Мери Нил. — Б.пр. ↑

ДОЛИНАТА НА ВЪЗДИШКИТЕ

*Тиха долина аз знам.
Никой не живее там.
Бяха всички на война.
Пазят нейните цветя
от небесния си замък
звездни ириса и пада
ден във сините треви,
в тях червено слънце спи.
Пожелаеш ли, ще видиш,
че покоят е привиден.
Нищо не е неподвижно,
нищо, въздухът освен —
плът над цветната ѝ тлен.
Не от вятъра пулсират
на водите с хладен прилив
кипарисите в Хебрида.
Вятърът не управлява
на облаците танца бавен
от утрото до мрака равен.
Над теменуги, сред които
човешкият ми поглед скита,
над лилии тела извили
край безименни могили.
Ридаят и уханна жал
редят във бисерна печал.
Ридаят и се стича тя
във вечни капчици роса.*

ГРАДЪТ В МОРЕТО

*Виж, престол си издигна сама
в странен град днеска смъртта
далеко на Запад, където
доброто и злото, заедно слети,
почиват в единствена вечност.
Гробници, дворци и кули древни,
непотръпващи от векове,
не припомнят нищо земно
и наоколо от ветрове
недокоснати, щадени,
кротко спят води смирени.*

*Светлина не слиза долу
и стените полуголи
не Небето осветява,
а водите ги даряват
с блясъка си и забрава.
Над куполи и кралски зали,
над храмове и вавилонски мрамор,
над запустелите градини
изваяни цветя обвили
беседките с бръшлян и птици,
където в камък се преплитат
виола, теменуга и лозница,
непогалени, щадени,
кротко спят води смирени.*

*Не сенките им, а самите
стени във въздуха увисват.
Църкви и гробове зоят
и бездна светлината лее.*

*Ни диамантени очи
на идоли, ни мъртъвци
със накити ще съблзнят
водите. Сред покой лежат
в отреденото легло,
прозрачни като от стъкло.
Не напомнят тук вълните
вятър някъде, че скита,
че някъде там милва вятър
море с не тъй ужасен блясък.*

*Ала внезапно порив дързък
се яви и много бързо
дъх кулите отблъсна тихо
и безмълвно се стопиха
във прилива. От върховете
остана празнина в небето.
Ах, вълните по-червени
чуват времето да стене
и сред виковете, когато
градът изчезне във мъгли,
ще стане от престола златен
сам Ада да се поклони.*

СПЯЩАТА

*На месец юни сред нощта
стоя под тайнствена луна
и пара призрачна струи
от ореола ѝ златист,
капки меко се разтапят
по върха на планината,
леки стъпчици от танца
в долината на пространството.
Над гроба розмарина спи,
спи лилията сред вълни,
мъгла в гърдите си прикрива
разрухата и си почива.
Езерото тъй прилича
на Лета и покой се стича
непробуден, вечен, ничий.
О, бездиханна красота
лежи с очи извън света —
Ирен и нейната съдба.*

*Ах, прозорец е отворен
за нея към небето горе.
През дърветата безплътен
вятър в капките се вмъква,
своенравен, омагьосан,
в стаята ѝ влиза после,
ужасяващ и всесилен
той раздира балдахина
над капак, затворен здраво,
който тялото ѝ пази.
Върху пода, по стените,
сенки призрачни надвисват.*

Любов, защо не се боиш?
Защо съня ти тук лежи?
От далечните морета
тайнството си ти донесе.
В одежди странни бледността
е странна, даже хубостта
смирено търси самота.
Тя спи. Сънят ѝ несмутен
да бъде свят и осветен,
навеки пазен и свещен
в килия още по-лъчиста,
в легло по-праведно и чисто.
Аз моля Бог: о, нека спят
очите вечно, щом край тях
безмълвни духове летят.

Тя спи. Сънят да е тогава
дълбок, додето продължава,
щом червей мрака управлява.
Далеко сред дървета сиви
за нея свода си открива
гробницата, чийто двери
се спускат като химн победен
с крилете си от черен креп
върху семейния ѝ герб.
Там, в детството, когато хвърля
безгрижно камъчета вътре,
днес ехото не ще отвърне
и зад кънтящата врата
звук няма да дочуе тя —
дете, треперецо от страх,
че мъртвите му дават знак.

ТИШИНА

*Съществуват неразделими неща.
Природата им двойствена създава
чрез светлина обвивката и същността.
Тъй те в предмет и сянка се явяват.
Във двойна тишина, море и бряг,
душа и тяло. Ала обитава
молитви тихи и трева горяла
с болезнено познание едно от тях.
Макар че Вечността е негов знак,
съвършена тишина е, без боязън,
дори и злото няма власт над него.
Но щом съдбата странна те беляза
за срещата със сянката му бледа
в самотно царство и без име даже,
помни, че там единствен Бог те пази.*

СЪН В СЪНЯ

*По челото те целувам
и понеже се сбогувам,
да призная не е лудост —
сънища са моите дни
и в това ти не сгреши.
Щом надеждата си тръгне
нощем и когато съмне,
в мисъл или във представа,
нищо друго не остава.
Виждам или тъй изглежда —
сън в съня е без надежда.
И стоя на този бряг,
сред кипез на морски ад,
а в ръката ми проблясват
мънички зрънца от пясък.
Как пълзят, о, как изтичат,
как към дъното те тичат
додето плача и въздишам,
че пръстите са много слаби
и не могат да опазят
зърно единствено дори
от жестоките вълни.
Виждам, или тъй изглежда —
сън в съня е без надежда.*

СТРАНАТА НА СЪНИЩАТА

*По път самотен и мъглив,
където ангелите зли
обитават, над света
бди от черен трон Нощта.
На Туле северния кръг
достигнах, и видях отвъд
земи надменни над предела
без пространство и без време.*

*Бездънни долини, реки,
дървета, бездни, пещери
там никой няма да открие,
защото капчици ги крият.
Потъват горди върхове
в моретата без брегове
и летят вълни нагоре
към небе от кървав огън.
Разстилат тихи езера
водите си като смъртта,
студени от снега сред тях
на лилии, които спят.*

*И край тези езера,
единствени като смъртта,
студени от снега сред тях,
на лилии, които спят,
край хребетите, край реката,
чийто шум е вечен сякаш,
край блато в сивите гори
с тритони, жаби и змии,
край извори, потоци мрачни,*

където призраци проплакват
и всеки ъгъл нечестив
е част от ада тих и див,
където спомени откриваш
като в огромна какавида
и очертанията под савана
въздишат, ако не останеш,
отдавна формите познати
са дар за Рая и Земята.

За сърце с безумна скръб
истинен е този кът,
за духа, над който пада
сянка, той е Елдорадо.
Ала странника не ще допусне
никога да го почувства
и от живота прозрение
тайнството е защитено.
Тъй Кралят тука повелява —
капакът е затворен здраво
и гледа тъжната душа
през замъглените стъкла.

По път самотен и мъглив,
където ангелите зли
обитават, над света
бди от черен трон Нощта.
На Туле северния кръг
достигнах, и видях отвъд.

НА ЗАНТЕ^[1]

*Прекрасен остров! От най-прекрасните цветя
най-нежното сред имената носиш.
Колко спомени от миговете светлина
на съзерцание докосваш.
Къде е леността безгрижна,
надеждите кой в гробница превърна,
къде е Тя, която повече не вижда
невинната зеленина на хълма.
Никога! Уви, магическият шепот
променя всичко, щом и хубостта
земята взе и няма да я видя вече,
но още имам бряг с усмихнати цветя,
остров с хиацинти! Пурпура на Занте!
„Izola d'oro! Fior di Levante!“*

[1] Едгар Алън По вероятно е възприел твърдението на Шатобриан, че името на остров Ксанте произхожда от гръцката дума хиацинт (зюмбюл). Isola d'oro! Fior di Levante! — Златен остров! Цвят на лавандула! — Б.пр. ↑

ЮЛАЛИ^[1]

*Живях сред жал
и свят от печал,
душата ми — мъртва вода,
додето Юлали красива не стана моя жена,
додето Юлали златокосата стана моя жена.*

*Без светлина
звездите в нощта
са пред очите ѝ чисти.
Не може мъглата
да извае от блясък
капки пурпурен бисер в косите,
Юлали със нейната най-непокорна къдрица,
Юлали с най-безгрижната малка къдрица.*

*Няма следа
от болка сега
в душите ни заедно слети.
Целия ден
свети над мен
Астарта в небето,
щом гледа Юлали към нейния лъч виолетов,
щом вечно Юлали я гледа със взор виолетов.*

[1] Смята се, че Едгар Алън По съставя тая дума от латинските думи *ulalare* (оплаквам) и *lumen* (светлина), т.е. тя означава „светлината на скръбта“. — Б.пр. ↑

ЕЛДОРАДО

С ярки доспехи,
с песен в сърцето,
сред блясък, прохлада,
доблестен рицар
дълго се скитал
и търсел Елдорадо.

Тъй той остарял,
следа не съзрял
сред сенки и прохлада
парченце дори
от тия земи
на име Елдорадо.

Додето съвсем
без дъх, изтощен,
видял как сянка пада:
„О, в много земи
биле си, кажи
къде е Елдорадо?“

„По светлия склон
на лунния дом,
където сянката пада,
надолу върви,
при мъртвите спри,
щом търсиш Елдорадо!“

ИЗРАФЕЛ^[1]

*Дух Небето обитава
с лютня във сърцето.
Израфел познават
щом струни прозвъняват
в ефирния свят. Ах, тогава
глас звездния химн подчинява
с музика светла.*

*Трепери от страст
нежна луната
с целия блясък,
с негова власт.
Върху небесната шатра
седем Плеяди угасват,
с мълния ясна
чудо очакват.*

*И споделят тъй звездите
с другите, които спират,
как огненият ритъм
е жив и непривичен.
О, навярно свирят
в сърцето му открито
струните на лира.*

*Грее мъдра мисълта
и любовта е тиха.
Отразяват светлина
като в призрачен Едем
на хуриите очите*

и в лъчите се кълнем.

*Израфел, ти не сгреши,
че всеки химн безстрастен
с презрение обви.
Венецът днес принадлежи
на мъдростта прекрасна
и вечния ти стих!*

*В небесния екстаз
дъха ти съчетава
любов, омраза и тъга,
сред звуци от жарава
звездите онемяват*

*в свободния ти дом, но тук
е свят на сладост и сълзи.
Цветя са си цветята ни. Дори
и сянката от прелестния звук
за нас е само слънчев миг.*

*Да бях приет
в това Небе,
ти да слезеш долу,
не би могъл да създадеш
химн на смъртен порив,
но прозвъни ли моето сърце,
ще коленичат горе.*

[1] И ангелът Израфел, чиито струни в сърцето са лютня, има най-сладкия глас от всички божии създания. (Коранът) — Бел.авт.

В мюсюлманската митология Израфел е един от четиримата архангели. Цитатът не е от Корана, а от книгата „Предварителни размисли“ от Джордж Сейли. — Б.пр. ↑

ЗА АНИ^[1]

*Слава богу, че кризата
вече премина.
След дългата битка
в покоя изстинал
страстта за живот
е мъчително минало.*

*Тъжно е, знам.
Нямам повече сили
и мускули нямам,
с които да движа
вкамененото тяло
по моста подвижен.*

*И почивам в леглото
спокоен и сдържан.
Всеки, който погледне,
ме мисли за мъртъв.
В мен взре ли се някой,
ме мисли за мъртъв.*

*Стонът тъй плътен,
плачът им безпътен
стихват сега
пред страшния тътен
в сърцето, ах, страшния,
страшния тътен.*

*С отвратителен привкус
и трескава болка*

в синкав пламък гореше
стипчивият мозък,
страстта за живот
в безумния мозък.

От всички мъчения
най-много болеше,
когато на кръстните
мъки обречен,
реката от нефт
и водите ѝ грешни
жестоката жажда
с тъмни капчици среща.

Реката, която
с песничка тръгва
от изворче точно
под самата повърхност,
недалеч в пещера
под самата повърхност.

Нека никой не пита
неразумно защо
тъй тъмна е стаята
с много тясно легло.
Всяко живо чело
сън в подобно легло
ще докосне пред пътя
във такова легло.

Духът на Тантал,
обладал мойто тяло,
почива във мир
сред мирис прощален
на мирта и рози —
запомнен, забравен.

Додето лежи,
го докосва по-чуден,
свещен аромат
от две теменуги,
на розмарин цвят
и жал с теменуги,
аромата неясен
на две теменуги.

Щастлив се потапям
сред меката пяна.
В съня ми се сбъдва
красотата на Ани.
И потъвам дълбоко
в косите на Ани.

Целуваше тя
и ме галеше леко,
а после заспивах
на бяла пътека.
Между хълмове бели —
небесна пътека.

Светлината си тръгна,
но ме скри в топлина
и невинните ангели
като щит призова.
Тя кралица на ангели
за мен призова.

Аз почивам в леглото
спокоен и сдържан.
Познал любовта ѝ,
ме мислят за мъртъв.
И лежа много тихо,
спокоен и сдържан.
Любовта ѝ щом видят,

ме мислят за мъртъв.

*В мен взре ли се някой,
ме мисли за мъртъв.
Но сърцето от всички
звездни измами
най-щедро сега
проблясва със Ани.
Блести с любовта
на моята Ани.
Паметта за света
в очите на Ани.*

[1] Стихотворението е посветено на Ана Ричмънд. „Реката от нефт и водите ѝ грешни...“ — става дума за митичната река Лета. Теменугата символизира размисъла, розмарина — верността, миртата и розата — любовта. — Б.пр. ↑

НА МЕРИ-ЛУИЗ ШЮ

*От всички, за които ти си утро
и нощта настъпва, щом те няма,
пълен мрак в небесните селения,
унищожено слънце за онези,
които всеки час те благославят
за живота, за възкръсналата вяра
в благородството и в истината.
От всички, които в ложе сред сълзи
отчаяни преди смъртта се вдигат
дочули думите: „Да бъде светлина!“,
нежните ти думи, възплътени
в очите ти на светъл серафим.
От всички, чиято благодарност
напомня жертвоприношение, помни
единственият, който е обречен.
Мисли за тези бледи редове,
написани от този, който вярва,
че духът му с дух на ангел разговаря.*

НА... [1]

*Не скърбя, че в моя жребий
има своя дял пръстта,
че любовта е вече бледа
капчица в ненавистта.
Не се оплаквам, че от мен
нищият е по-щастлив.
А затова, че Аз съм тлен,
а вместо мене Ти скърбиш.*

[1] Не е установено кому е посветено стихотворението. — Б.пр. ↑

СВАТЪБЕНА БАЛАДА

Пръстен на ръката,
на челото ми венец.
Блясъкът познат е —
сред сатен и злато
в нозете ми — земята.
Аз съм щастлива днес.

Господарят пожела
да откупи мойта чест.
Ах, на другия гласа
чувам, ала на война
бе в онази долина,
и тъй щастлив е днес.

Да говори продължава,
а челото ми е лед.
Мен целуват пред олтара
устните на господаря
и пред него промълвявам:
„Аз съм щастлива днес!“

Звън в думите. И даден
е брачният обет.
Макар и да е хладен,
в мен знакът е оставен
и белегът доказва,
че съм щастлива днес.

Ах, дано да ме остави
снят без друга вест,
че душата ми е рана,

*нещо лошо ще направи
и духът му изоставен
ще е нещастен днес.*

НА Ф... [1]

*Любима! Сред горяща скръб
аз вървах по пътя дълго.
Бе пустинен този път,
там цветята се топят,
но душата ми се върна
в Рая с теб, където спят
сънищата, щом се съмне.*

*Споменът сега е остров
сред пулсираща стихия,
сред вода, която помни
свободата си бездомна
и покоя чий е.
Само там се смеят още
Небесата — весел прием.*

[1] Стихотворението е посветено на поетесата Франсис Сарджент Огсуд. — Б.пр. ↑

КОЛИЗЕУМЪТ^[1]

*Древен Рим! Гробница надменна,
която съзерцава Времето
в руини от великолепие!
Най-сетне след толкова години
на скиталчество с горяща жажда,
с копнеж по твоето познание,
аз коленича променен и тих
и в сенките душата ми отпи
светлина, величие и слава!*

*Тук, сред паметта на вековете,
сред тишина и разрушение,
чувствам, че властта ти е по-силна
от молитвите на цар юдейски
в градината на Гетсиман, или
от чара на звездите, обладал
някога с покоя си Халдея.*

*Над паднал войн днес колона пада
и скулптурата на орел държи
прилеп жив във златните си нокти.
Косите на матрона замени
вятърът с треви и със тръстика,
а върху императорския трон
се плъзга като призрак, осветен
от рога на мъгливата луна,
лениво гуцур в мраморния дом.*

*Почакай! Извитите аркади,
постаментите с колони тъмни,*

*смътните антаблементи, фризът,
който се разпада и изчезва —
камъни! Нима това е всичко!
Бляскави отломки, пощадени
от Времето за мен и Вечността!*

*„Не всичко! — отговори ехото. —
Издига се пророческият звук
в нас от забравата към мъдростта,
както Мемнон слънцето възпява.
Ние управляваме сърцата
и свършените ви умове,
ние, камъните мъртво-бледи.
Силата не си отива още!
Чудото все тъй заобикаля
тайната на твърдата утроба,
магията на горделива власт
и паметта надвиснала е плащ,
който винаги ще ни обгръща
с нещо повече от слава“.*

[1] С това стихотворение започва недовършената драматична поема „Полициан“. — Б.пр. ↑

ΑΙ ΑΑΡΑΑΦ[1]

[0] Някаква звезда била открита от Тихо Брахе, която внезапно се появила в небето, за няколко дни достигнала по блясък Юпитер, изчезнала внезапно и никога не била видяна пак. — Бел.авт.

Една от най-загадъчните творби на Едгар Алън По. Встъпителният „Сонет на науката“ е насочен срещу ония, които възприемат поезията като наука, а не като страсти. За поета природата и прекрасното са синоними, а цивилизацията разрушава хармонията. Ал Аараф е царство между рая и ада, обитавано от душите на художниците. Анджело вероятно е Микеланджело, Йанте — името, с което Байрон нарича Шарлота Харли, дъщерята на граф Едуард Оксфорд, на която посвещава „Чаилд Харолд“, Незея е богинята на красотата, а Лигея — хармонията в мирозданието. Анджело се влюбва в Йанте, спътничката на богинята Незея. Поемата не е довършена. — Б.пр. ↑

СОНЕТ НА НАУКАТА^[1]

*Познание! На времето си дъщеря,
която всичко с втренчени очи променя.
Защо измъчваш на поета мисълта —
грифон с криле, в които истината стене?
Как би могъл да те обича той, когато
и мъдрата ти власт дори ще го последва
във скъпоценния чертог на небесата,
макар да страда там от болчица неземна.
Нима ти на Диана каляската не спря
и не прогони от леса Хамадриада,
за да намериш подслон в по-щастлива звезда?
Нима от потока не изтръгна Наяда,
елфът от тревите, а в края и от мен
съня под тамаринда на летния ми ден?*

[1] Лични причини — някои от които се отнасят към греха на плагиатството, а други към времето на първите стихотворения от Тенисън — ме накараха, след известни колебания, да публикувам отново тези недодялани творения на младостта си. Те са отпечатани дословно, без изменения спрямо първоначалната им публикация, чиято дата е прекалено отдалечена, за да бъде сигурна. — Бел.авт. ↑

ЧАСТ I

*Пръстта не ще спаси от тлен
лъч, сред цветята отразен,
в градина, щом расте денят
от бисера на хубостта.
Нищо земно не спасява
трепета, щом се прощава
потокът, закипял от страст,
на радостта с добрия глас.
Ехото не ще отмине —
вечен шум във раковина.
Без следи от земна пепел,
любовта на цветовете
и беседките отнесе
в света си тъй далечен Тя —
една пътуваща звезда.*

*Бе прекрасна Незея тогава,
в златен въздух лениво заспала
покрай четири слънца смирени —
оазис тих за посветени,
сред морета от лъчи, които
през великолепен блясък скитат
и слизат над свободната душа.
Водите са тъй плътни, че едва
успяват с ранга ѝ да се преборят.
Отбягва ни любимката на Бога.*

*Отдавна бе. Кралицата сега
и скиптъра, и шлема си презря,
светлина и химн в четворен ритъм
мият ангелските ѝ къдрици.*

Избраницата днес на божествата,
родила „мисълта за красотата“
с венеца си от хиляди звезди,
потръпващи във женските коси,
Ахайа освети и там се спря
на колене, щом Вечността съзря —
балдахин, от облаци създаден,
символ на прекрасното ѝ кралство,
което не пропуска в хубостта
на друга хубост тънката искра,
венецът, който с двоен лъч превърза
цветовете в матовия въздух.
Тя на леглото коленичи
сред цветя и лилии, които
се вдигаха към Соро Deucato,
стремително наоколо растяха
над стъпките ѝ литнали. О, тя
обичаше смъртен и спечели смъртта.
Сефалика, разцъфнала с пчели,
във пурпур коленете ѝ обви
и на Требизонд цвета от бисер,
обитаващ някога звездите
със медените капчици роса —
нектар, и на езичника познат,
отлъчен от Небето, разцъфтя
в градините на тъжната Земя.
Непростено, слънчевото цвете
над себе си само, което свети,
измъчвайки пчелата още
с безумието на внезапна почит.
В небето и наоколо, листото
и цвета му с дъх скръбта докосва,
треската главицата му свежда,
лудостта разкаяна посреща
с гръдта си бяла въздуха, лети —
виновна красота и девствен миг.
Никтантите изпълват с аромат

нощта, макар сред светлина да спят.
Клитии^[1] под слънцето ухаят,
като сълзи увехват и накрая
там цветето, нагоре устремено,
по пътя ще умре едва родено,
разпръсквайки сърцето си невинно
с криле над кралските градини.
Лотосът откъснат, който плува
след битката със Рона и целува
парфюма хиацинтов, пурпура на Занте.
Isola d'oro! Fior di Levante!
Нелумбо по свещената река
като индийски бог на любовта.
Вълшебни цветове. Вълшебство,
създадо божията песен:

„Дух, който си в Небето,
страх и радост
в красива битка светят
без омраза.
Отвъд синевата
звезден наниз ляга
и чертае сякаш
твоята презграда —
граница, която
кометите минават.
Осъдена е всяка
да понесе товара
и бремето от огън
(сърцевина червена)
със скорост неуморна,
със болка неизменна.
Живите, щом знаят,
а мъртвите предчувстват,
чий дух ще разгадае
в сенките, чий устрем?
Тя познава съществата,

твоята Незея,
как сънуват Вечността ти,
те самите в нея.
Да бъде Божията воля!
Господи, звездата
през бури броди горе
под очи пламтящи
и мисълта полита,
че може много скоро
империята ти да стигне,
да сподели престола.
Представата е право
да съществувам, зная,
щом тайна е познанието
в пейзажите на Рая“.

Стихна и страни поруменели
тя сред лилиите скри, смутена,
от зноя на горящото око —
звездите тръпнат тъй пред божество
и не помръдна, дъх не си пое,
дочула глас в спокойното Небе,
звук от тишина, ах, чии то ритъм
„музика на сферите“ наричат.
Безмълвието определя той
в света на думите като покой.
Макар природата да разговаря,
следа от звук миражът да разтваря,
гласът в Небесните селения
на Бог въображението сменя
и отминава с ветрове червени!

„Невидима тя обикаля в свят
с едничко слънце беден. Любовта
е безразсъдството ми и тълпите
мойта власт за тъмен облак считат,
буря, земетръс, разюздано море.

*(Кой би посмял гнева ми да възпре!)
Тя обикаля в свят с едничко слънце,
изтича пясъчното време бързо,
но с великолепие дарена
носи тайните ми в таз Вселена.
О, напусни кристала на дома
със свитата през лунната врата.
Светулките в Сицилия делят
телата си друг свят да осветят.
Присъствието си ти разгласи
сред гордите планети и бъди
за всяка граница, предел и знак
да не повтаря Евиния грях“.*

*Прекрасна, тя подири своя път
през жълта нощ с едничък лунен кръг,
тъй както на Земята се кълнем
в една луна, в любов, в мига рожден
на красотата. Жълтата звезда
се вдигна над олтара си с цветя,
над планини и равнини Незея
лети, но не напуска Теразея^[2].*

[1] Вид хризантеми. — Бел.авт. ↑

[2] Теразея е островът, споменат от Сенека, който внезапно израснал в морето пред очите на смаяните моряци. — Бел.авт. ↑

ЧАСТ II

На планината яркото чело
пастирът сънен в своето легло
сред долината с меките треви
съзира и несвързано мълви:
„Господи, надявам се да ми простиш!“
Защото лунна четвърт е, и — виж —
Селена осветява там върха
в далечината, уловил лъча
от светила потънали, додето
танцува с блясък непознат в Небето.
Сияе и над всичко се издига
колоната от прелестния мрамор
на Парос и със двойнствена усмивка
вълна искряща долу отразява,
невръстен хълм в дома си забавлява.
Стичат се звездите разтопени
в абаносов въздух с посребрени
савани и докато умират
красят убежището на Всемира.
Кула от Небето се отрони
и стълба увенча като корона
с прозореца от кръгъл диамант,
отворен в пурпурния въздух. Там
веригата разкъса Бог с лъчи
и хубостта отново възвести.
Между пръстена и Емпирея
тръпнещ дух с криле от здрач се рее
и от колоната очи на Серафим
следят мъглите на света. Любим
е сивият им цвят, когато
Природата погребва красотата.

Промъква се под всеки архитрав
и всеки ангел в мраморния свят
изглежда земен в призрачната ниша —
ахайски статуи, които дишат.
В руини Персеполис и Тадмор,
и Балбек, и прекрасния Гомор.
Морето праща своите вълни,
но твърде късно е да ги спаси.

В лятна нощ звукът се забавлява
когато с дрезгав шепот наблюдава
как се промъква във ухото мрак
на звездоброец мъдър от Ирак
и завинаги остава в него.
Той в пространството замислен гледа
Там като облак слиза здрачен час
с високия си, осезаем глас^[1].

Странен звук! Пристигна и донесе
музика с размаха на крилете.
Тишина... а след това отново
се издигна и нарасна. Скоро
влетя Незея в залата сама.
Ах, блудница със пламнала уста
и пояса на нежния ѝ кръст
едва удържа порива ѝ бърз.
Дъх в средата спря, за да поеме.
„Занте!“ — промълви опиянена,
а блясъкът, косите ѝ целунал,
легна с тях и почна да сънува.
О, невинна музика шептяха
дръвче с дръвчето, цветето с цветята.
Фонтани разпиляха светлина
в гората звездна, в лунна долина.
Но тишината властваше все пак
над ангелски криле, вода и цвят.
Едничък дух да прероди усня

чар в песничката на невинността:

*„Сияние синьо
под клоните спи
и лунния прилив
от спящия скри.
Достигнати тайни
на сън и звезди,
които омайват
с небесни очи.
През сенки проглеждат,
докосват те с лед —
девича надежда,
повикала теб.
Станете, ленивки,
от своите легла!
Ах, длъжни са всички
да светят с мига!
Коси разплетете
тежащи с роса,
с целувките, дете
в тях също тежат.
Нима е възможно
без тебе, любов
и ангелът божии
да спи с благослов!
С криле отърсете
капките нощни,
които ви пречат
да литнете още.
Любовният трепет
нека си иде
с олово в сърцето
и злато в косите.*

*Лигея, Лигея,
красавице моя,*

тъгата ти пее
с видения строги.
Твоята воля
ветрецът погали,
смири я и после
самотен остави
с дълг Албатроса^[2]
към нощния шепот
да гледа как носиш
хармония светла.

Лигея! Къде е
лицето ти чисто
като магия —
звук с образ в единство.
Очите затваряш
в сънища тихи,
ала нараства,
защото го виждаш
шума на дъжда,
летящ към цветята
в звънтящия такт
на танц неочакван,
които, щом вечер
тревите растат,
напомня, че вече
сътворен е света.
Миличка моя,
побързай тогава
към извора, който
луната огрява,
към езеро с тиха
и сънна усмивка,
в която звездите
са острови близки,
където цветята
сенките смесват,

в девствен сън сякаш
всяко проблясва,
напускат полето,
с пчелата си лягат.
Над мочурища сиви
възкреси ги тогава.
Вдишай съня им,
те често заспиват
да чуят дъха им
в звук как прелива.
Защо да се буди
ангелът скоро,
когато под лунен
покров е затворен
и омагьосан
в съня слуша той
как ритъмът носи
и сън, и покой“.

Серафими, ангели крилати,
духове в Небето полетяха,
колебливи сънища, невръстни,
без Познание, което пръска
в предела на Смъртта пречупен блясък
от погледа на Бога към звездата.
Грехът бе сладък — по-сладка е Смъртта,
щом огледалото на радостта
дъха на Знанието замъглява.
То беше вихър, който разрушава
малкото, дарено им да разберат —
истина-лъжата, щастието-скръб.
Сладка бе смъртта им, с тях бе чест
в екстаза на живота да умреш.
След нея няма вечност. Сън е съден,
където няма повече „да бъдеш“,
където мисълта ми обитава
далеко и от Рая, и от Ада.

Чий грешен дух в алеи сред мъгла
този химн не чу и го презря.
Не бе единствен и не ще прости
Небето ритъма на две души.
Серафим и дева — паднал ангел,
къде са в необятното пространство?
Без дълг спокоен любовта е сляпа
в сълзите свършени на тъгата.

Духът велик е винаги прокуден
в кладенеца сух да търси чудо,
да гледа светлините горе,
додето със луната спорят,
защото всяка на око прилича
и блести на хубостта в косите,
и всяко изворче под мъх е свято
за сърцето с любовта познато.
Нощта на ужаса така откри
Анджело върху планинските скали
под мрачното небе извили гръб
над светове, които се въртят.
Той бе там със своята любима.
Погледът му, пожелал Всемира,
все по-често следваше отново
орбитата на Земята долу.
„Йанте, виж, загадъчния блясък
далечен е, и затова прекрасен.
Бе друг, когато в есенната нощ
се разделих със нейния разкош.
Онази нощ — о, спомням си сега —
че слънчев лъч във Лемнос заигра
със златото си по дърворезбите
по арабските върху стените
и натежаха моите клепачи
от светлина преди да дойде здрача.
Изчезваха цветята във мъгли
и любовта със Гюлистан и Саади.

Промъкна се смъртта при мен и взе
на остров в ароматното море
чувствата ми. Тъй, че нищо друго
не може повече да ги разбуди.
Последният ми земен спомен
бе храмът горд, наречен Партенона,
с изваяни от мрамора колони,
прекрасен като твоите гърди.
Когато Времето освободи
крилете ми орлови, аз видях
годините под мене да летят
и през граница от трепкащ въздух
как почти градината издъхва.
Видях като безжизнена картина
градове пустинни във пустиня.
Аз носех красота и пожелал,
Йанте, там отново да съм с тях“.
„Анджело, защо ти е Земята!
Нима дома ти тук не е прекрасен,
полетата нима не са зелени,
страстта и красотата — съвършени!“
„Йанте, чуй, щом въздухът дъха ми
вдигаше нагоре като знаме,
аз бях опиянен, ала съзрях,
че в хаоса е хвърлен моя свят,
неспокоен и от ветрове делен,
заливан с пламъка на зло Небе
и презрях тогава своя полет.
Не летях, а падах, радост моя,
надолу, все надолу през звезди
със златен блясък, с бронзови лъчи,
тръпнех и не помня часовете,
твоята звезда, додето срещнах.
Сред нощ на пир — изгаряща звезда —
Дедалион над хладната Земя“.

„Пътувахме към твоята Земя

*както владетелката пожелала.
Навсякъде около нея бяхме.
Защо като светулките кръжахме
не ни е дадено да разберем,
тъй както тя на своя Бог е в плен.
Времето с криле не би открило
по-великолепен свят, по-дивен.
Дискът ѝ, почти неуловим,
едва за ангел беше различим
и първи във Небето разпозна
пътя ни там, горе, Ал Аараф,
защото хълмът двоен се яви
като искряща гръд под мъжките очи
и тръпнехме смирени пред греха
подобно на самата Красота“.*

*Полека те говореха така.
Нощта си тръгна — не дойде деня,
защото никога не ще прости
Небето ритъма на две души.*

[1] Винаги съм мислел, че мога ясно да различа звука на тъмнината, когато превзема хоризонта. — Бел.авт. ↑

[2] Албатросът спи, докато лети. — Бел.авт. ↑

ТАМЕРЛАН^[1]

*Утешение в смъртния час!
Отче, аз не се надявам.
Невъзможно е земната власт
небесния грях да прощава,
с гордост отвъдна да дава
пир лудостта и забрава.
Вярата за теб е огън.
Ала, о, само ако можех
да се надявам, че смъртта —
божествен извор и олтар,
обкова хладен на страстта
е благородния ти дар!*

*Твоят тайнствен дух превърна
тщеславието диво в срам,
щом сърцето си покръстих
сред алчния за слава храм.
Като бисер върху трона
вик от Ада се отрони.
Но болката не носи страх,
макар да я изпраща ад.*

*Макар да ме боли отново,
че лятото е стихнал повеи
и гаят спомен в светлина
с дъха си мъртвите цветя,
гласът им жив сред тежък зной
предсказва вечност без покой.*

Треска погледа жигоса,

знакът, който още нося,
власт, спечелена с измама.
Тъй Рим ужасното наследство
на Цезар подари в замяна
и короната на царствен ум
над империята блесна —
венец на слепия триумф.

Живот за първи път открих
във планинска пръст да тича.
Мъглите на Таглей се стичат
в косите ми и притаих
на вятъра гнездото там,
за битката летяща — дан.

Ах, този вечен водопад,
в съня ми варварски струи,
докосване на нощен ад,
додето като жар гори
око под тънкия клепач.
Ах, облаците — знамена,
бяла свита за монарха,
с рева на бурята по здрач
познаха истинската страст —
воят на човешка битка.
Растеше детският ми глас
и през птичата обител
минаваше щастлив духа
под победата си ярка.

Дъждът валеше все така
върху косите ми. Аз бях
от дързост луд и ням, и сляп,
когато с лавър увенча
челото ми човешка длан.
Въздухът — кристален ручей,
бълбукаше край мен презрян

за разрушение, но скучен
бе припева му монотонен.
Ласкателство крепеше трона.
От този миг позна света
власт с невиджана жестокост
и днес осъжда гордостта
на смърт самия съдия.
Ала живее в мене, отче,
сияние на детски порив.
Покорен роб на нежността
е този, чиито тъмен полет
докосва женската печал
и слабостта там има дял.

Думите са звук, когато
любовта в любов се стапя.
Не бих могъл да проследя
на спомена си хубостта,
призрак щом е красотата
на изменчивия вятър.
Навярно съм живял сред мрак,
а страниците друг е писал,
защото не почувствах как
представата потърси знак
и словото лиши от смисъл.

Любовта за мен бе слязла
на детството в невинността.
Там най-прелестният ангел
се смееше над завистта.
Скиташе съня далеко,
свободен от тъга и страх.
Душата ми се приюти
чиста, пееща и лека,
ала аз огъня избрах,
заради пламъка му жив.

Бродехме из дивите гори
и с нас растеше любовта.
В студ гърдите ми ѝ бяха щит,
а щом с усмивка пролетта
откриеше уханен ден,
тя го даряваше на мен.
Първият урок на нежността,
когато сред детински грижи,
с водопада бляскав на смеха,
с момичешките ѝ капризи
от смътни болки полудив
през сълзи на гърдта ѝ аз
внезапно падах мълчалив.
Тя не потърси моя глас
и никога не ме попита
за изворчето на сълзите.

Да, любовта за мен бе слязла,
но битката бе весел празник,
когато горе на върха
спря птицата на гордостта.
Аз нямах друг живот, освен
пръстта и въздуха горчив,
морето, танцът им студен,
тъгата с привкуса щастлив.
Срещнаха ме с друга радост
ласките на суетата,
в сън — загадъчната сладост,
а на яве — пустотата.
Тъй крилата разделиха
светлина от сянка, вечно
заедно, ала далечни
като името с чертите.

Страстите. Ти не познаваш
кръстните ми мъки, отче.
Моята ръка беляза

този свят и ме проряза
пак желание за още.
Но както капката роса
в пара се превръща денем,
мигът мечтите ми презря.
Мисълта със двойна прелест
власт и красота превзеха.
Времето не бе утеха.

Двамата вървахме горе
по планинската корона
и от кулите скалисти —
хълмове гръбнак извили —
виждах жилищата чисти
на потоците звънливи.

Говорех ѝ за гордостта
с думи толкова неясни,
че те изчезваха. Така
слаб пред матовия блясък
на кадифената ѝ плът,
безгрижно себе си четях,
в страните, алени от кръв
престола пурпурен познах
и ги оставих да блестят
като самотна светлина.

Великолепие обви
раменете ми лукаво
не с тайнството на мисълта,
а с мантията на тълпа
от блюдолизци и слуги.
Видях лъва как оковават,
как се извива раболепно
извън пустинята, където
заговорът им подклажда
с дъх огнен неговата жажда.

Сега погледай Самарканд!
Нима не е кралица тя?
Нима в изящната ѝ длан
не е съдбата на света,
на всичко и на всички. Право,
което на кръвта се дава.
За пиедестала — камък,
за владетеля — награда.
Тимур — единствен господар,
на империята трона
приел като законен дар,
с венец, ала извън закона.

Любов, духът ти е, аз зная,
въздишка, пратена от Рая,
дъждът, докоснал сутринта
със хлад горялата трева,
следвам нежната ти сила,
но сърцето ми е диво.
Представата, която свързва
в живот необузdana дързост
за звяра с песен непозната.
О, сбогом! Имам днес земята.

Скали под себе си не вижда
надеждата в онази кула,
като орел, в чужд дом зазидан,
очите своя ще изгубят.
Ще стори място на нощта
тук слънцето и на скръбта
за този, който още гледа
с копнеж по лятната победа
и ще намрази полумрака
душата, някога тъй чакан.
Ще слуша музиката тъмна
преди отново да се съмне.

Тя не умее да лети
денят когато приближи.

Дори лицето на Селена
зад усмивката надменна
в сянка крие светлината
и в покоите на мрака
гледа вкочанена красота —
портрет, направен след смъртта.
Ах, детството, на слънце сока,
чиято жал е най-жестока,
изтича пазеното лесно,
наученото е известно.
О, нека като цвят си иде
животът ми под лъч наивен.

Достигнах дом, ала нима
е мой, щом всичко изгоря.
През плесенясалите двери
минах в каменно преддверие.
Забравен глас ме спря на прага.
Познах го. Бе гласът на Ада.
И пожелах да видя аз
в леглата със димяща страст
сърце на просяк — тъмна паст.

Вярвам, отче! Ала всъщност знам,
защото е на път оттам
за мен смъртта благословена
и е безсмислена лъжата.
Към царството на строга леност
открехната стои вратата.
Просветва истината. Чака.
Навсякъде Иблис е сложил
капани за човешка кожа.
Кой друг ме дебнеше, додето
из Елисейските полета

*търсех идола си — любовта,
а денем носеше снега
с криле и палеше свещта
с желанието ми. Нали
във дом с решетки от лъчи
прашинка няма да премине,
ако поиска да я види.
Как тъй копнежът ми успя
сред празника да се промъкне
и в плитките на любовта
през смях накрая да издъхне?*

[1] Тимур Куция (1336–1405), създал мощна империя в Средна Азия със столица Самарканд. Изтокът за Едгар Алън По е естетическа категория, затова Тамерлан се изповядва на католически свещеник. Иблис е паднал ангел, станал дявол. — Б.пр. ↑

НА РЕКАТА^[1]

*Сияен ручей. Пътят ти лъчист —
скитаща в кристал стихия —
е на водите символ чист.
Хубостта — сърце нескрито
с тайната на твоя ритъм —
дъщерята на Алберто крие.*

*Вълните щом погледне той
да тръпнат и се гонят,
защо сияещият зной
на нея му напомня?
Ах, сърцето — ручей ласкав —
нежно в себе си я скри.
Тръпнещо сърце от блясък
в търсещите ѝ очи.*

[1] В някои публикации авторът отбелязва, че става дума за реката По. — Б.пр. ↑

НА... [1]

*Убежище насън видях
със сладкогласни птици.
Това са устните, разбрах,
и думите разкрити.*

*Очи във моите Небеса,
но след това съм сам.
Саван е моята душа,
а те звезди са там.*

*Сърцето ти! С въздишка глуха
насън за истина мечтах,
която не можах да купя,
ала дрънкулките — успях.*

[1] Стихотворението е посветено на Сара Елмира Ройстър. —
Б.пр. ↑

СЪН

*Сред виденията в мрак
не ме последва радостта.
Сломен наяве денем бях
от копнеж по светлина.*

*С лъч към спомена отправен
сънува през деня
този, който осветява
реалните неща.*

*Сън тих и сън благословен,
сияние и празник,
сподирен от духа смирен
без болка ме опази.*

*Знам, че в здрача този блясък
едва трепти далечен,
но най-прекрасна е звездата
на истината-вечер.*

ROMANCE

*Мечтанието мое спи
с криле, прибрани в шепот тих,
шумят зелените листа
край езерото сред мъгла,
където папагалът бе
птицата, добре позната,
от него буквите приех,
думите си произнасях
унесен в дивите гори —
дете с разбиращи очи.*

*Но вечните години на Кондора
разтърсиха там Небесата,
преминаха край мене с трясък
и нямах време за умора
в Небе с непостоянен блясък.
Ала, щом с тихички крила
безделието долети
отново с лира и със стих,
ах, забранени досега,
сърцето е престъпник скрит,
додето в струните трепти.*

СТРАНАТА НА ПРИКАЗКИТЕ^[1]

Мъгливи долини, реки,
и сенки в призрачни гори
с форми още неоткрити
зад воала на сълзите.
Огромните луни растат
и намаляват всеки път,
и се променят всеки миг
местата им в Небето.
Тъй от дъха на бледен лик
повече звезди не светят.
По този лунен циферблат
най-ярката в дванайсет
за най-прекрасната сред тях,
призната от съда им тайнствен,
слиза, слиза, слиза долу
към планинската корона,
към върха великолепен.
Шлейфът ѝ се спуска леко,
като драперия трепти
над бедни хижси и дворци.
О, всичко осветява тя —
морето, странната гора,
крилати духове, легло
на всяко спящо същество.
Горе ги погребва сякаш
в кротък лабиринт от блясък.
Дълбок, о, как дълбок е после
покоя на съня им нощен.
Сутринта, щом се събудят,
се издига нависоко

*тяхната обвивка лунна
и сред хаотичен път
с бурята света докосват
като Албатроса жълт.
Луната не им трябва вече,
защото краят е известен —
лицето се превръща в сянка,
но съществува още. Странно
атомите се разпръскват
в малки капчици и също
като пеперуди тленни
търсят Небеса неземни.
Слизат, слизат, слизат долу,
носят своя образец
неспокойни, недоволни
с тръпнещите си криле.*

[1] Вълшебната страна в английския фолклор е царството на мъртвите. — Б.пр. ↑

ЕЗЕРОТО

*На детството в онези дни
съдбата дом ми отреди.
В него влюбен бях и сякаш
бе прекрасна самотата
на езеро със черен бряг,
където боровете спят.*

*Когато в нощ на тъмен шепот
върху мантия летеше
тихичко мистичен вятър
с песничката си позната,
пробуждах се в съня си аз
за неговата дива власт.
Но тази власт не беше страх,
а сладка тръпка в полумрак,
неразгадана страст в покоя,
на рубините от зноя
и от любов, макар и моя.*

*Смъртта в отровните вълни
и гроб във бездната откри
за всеки, който се надява
на мир сред своята представа.
Душа, на самотата в плен,
го бе превърнала в Едем.*

ПЕСЕН^[1]

*Видях те в сватбения ден,
когато в руменец бе ти.
Край теб, от щастие смутен,
светът обичаше. Обичаше и ти.*

*В очите — нежна светлина
(не бе възможна друга.)
Аз свеждах поглед към пръстта
от хубостта принуден.*

*Руменина — момински свян —
все някога ще се стопи,
макар и да изгаря плам
гърдите му, уви,*

*на този, който в сватбен ден
видя как в руменец си ти.
Край теб, от щастие смутен,
светът обичаше. Обичаше и ти.*

[1] Стихотворението е посветено на Сара Елмира Ройстър
Поетът пристигнал в Ричмонд в разгара на сватбата ѝ. — Б.пр. ↑

НА ХЕЛЪН^[1]

*Хелън, хубостта ти е за мен
като никейски дървен кораб,
който сред уханното море
към бреговете родни води
скитник бледен от умора.*

*О, колко трябваше да страдам,
у дома за да ме върнеш ти
с коси от хиацинт, Наяда,
към блясъка велик на Рим
и мраморната слава на Елада.*

*В нишата на светлия прозорец
като статуя стоиш така
с ахатовата лампа във ръка,
Психея от пространства горе
наричани Света земя.*

[1] Стихотворението е посветено на Джейн Стенард, майка на съученик на Едгар Алън По. — Б.пр. ↑

ДУШИТЕ НА МЪРТВИТЕ

*Душата ти ще е сама
на гробницата в мисълта
и няма никой да реши
с теб тайната да сподели.
Стой тихо в тази самота
сред покоя тъй измамен,
защото мъртвите в смъртта
те покриват с було хладно.
Беше жив — пред теб стояха.
С тях си отсега нататък.
Черен мрак ще бъде скоро,
няма да поглеждат долу
звезди от ясения си храм,
за смъртните — надежда. Там
в червени сфери ще гори
умората ти и дори
те ще запалят треска в теб,
за чийто огън няма лек.
Мислите ще те последват,
сенките не ще изчезнат
и няма да се разделят
с тревата капките роса.
Дъх божествен се смирява
и мъглата горе става
все по-плътна, непрогледна,
като знак и символ сведен
над дърветата извайва
тайнството на всички тайнства.*

ВЕЧЕРНИЦА

*На лятото в средата,
точно в полунощ,
бледнееха звездите
пред яркия разкош
на хладната луна,
владетелка в Небето
сред своите слуги
с пътека през морето.*

*За миг ме погледна
с усмивчица ледна —
прекалено бе хладна за мен
и облаче бяло
я скри с покривало,
а аз се обърнах смирен
към звездицата вечна
със слава далечна
от нейната гордост пленен.
За сърцето ми тленно
тази гордост неземна
в Небесата на ялната нощ
бе дори по-прекрасна
с далечния блясък
от студения лунен разкош.*

ИМИТАЦИЯ

*Непостоянен прилив
на гордост непростима,
сън наяве може би
бе животът ми преди.
И този сън изпълних
с видения отвъдни,
непознати досега
за очите и духа.
Аз ги оставях да летят
по непонятния си път,
за да не бъде земна
представата нетленна.
Със заклинания успях
представата си да следя,
но безгрижието ясно
след надеждата угасна,
въздъхна и отмина
и леността тъй зрима.
Не страдам, ала ги уби
мисълта, която ги роди.*

НАЙ-ЩАСТЛИВИЯТ ДЕН...

I.

*Най-щастливият ден, най-щастливият час
сърцето ми тъжно познава.
Най-смелата мечта за гордост и за власт
усещам, се стопява.*

II.

*За власт говорех аз и мислех за властта,
така изчезнаха незрими
далечните видения на младостта.
О, нека да отминат!*

III.

*И гордостта! Какво ме свързва с нея?
Друг навярно ще е наследил
злобата, която днес над мен се лее.
Моят дух се примири.*

IV.

*Най-щастливият ден, най-щастливият час
очите отново ще видят —
най-ярката гледка на гордост и власт,
която са виждали.*

V.

*Ала нима не е надеждата за тях
последвана от болка нова,
защото чувствах, че в най-яркия им час*

не бих живял отново.

VI.

*Ах, тъмен примес имаха тези крила.
Разбрах същността им тогава —
могат да убият с размаха си душа,
която ги познава.*

ХИМН ЗА АРИСТОГИТОН И ХАРМОДИЙ^[1]

Превод от гръцки

I.

*Полагам меча си сред мирта!
Победителите на тирана
Атина отново възродиха
с пира на своята стомана.*

II.

*Войни! Безсмъртната душа
обитава острови щастливи,
в благословени жилища сега
Ахил и Диомед почиват.*

III.

*Със мирта ще обвия меча.
Тъй храбрият Хармодий възлия
пред олтара свят във храм божествен
на позорното робство кръвта.*

IV.

*Обидата към свободата
и срама атински отмъстихте!
Славата ви ще е вечен блясък
и няма песента да стихне!*

[1] Хармоний и Аристокитон — 514 г. пр. Хр. убили атинския тиранин Хипарх. — Б.пр. ↑

СЪНИЩА

*Животът ми бе сън и се пробуди
духът от светлина на утро,
с което влезе Вечността.
О, да! Макар и цял тъга,
бе по-красив от хладната реалност
за този, който трябва да опази
сърцето си над земната ни пръст
от хаоса на страст роден веднъж.
Но може ли да продължава
сънят като мечтите ми тогава,
във детството? Дали ще ми е даден
на по-високи Небеса сапфира хладен?
Щом слънцето блестеше, аз празнувах
сред сънища от живи изумруди.
О, те напуснаха светлика,
с представата се разделиха,
с едничкия ми дом, със същества
живели само в мисълта.
Ще мога ли да виждам още?
През спомените ми среднощни
проклятие не ще премине.
На хладен вятър и незрима
луната моя дух отнася,
и образи с неясен блясък
звездите сигурно ще заменят
с друг сън покоя на съня.
Аз бях щастлив, макар да беше
безплътен той и нечовешки.
Сънища! О, техният красив
живот на бързи сенки и мъгли,
на видимост, която спори*

*с реалността. О, всичко мое
в безумната ми нощ е по-красиво
от Рая, Любовта и детската им сила.*

„ЕДИН ЧОВЕК ПОЗНАВАХ В МЛАДОСТТА“^[1]

*Как често забравяме времето,
когато тронът на Вселената —
планините, вятърът, горите —
са отговор, когато питаме.*

I.

*Един човек познавах в младостта,
умееше с пръстта да разговаря,
сам от рождение сред светлина,
на пътя му светлика бе запален
от Слънце и звезди. О, затова
духът му с Небесата беше равен.
Ала обзет от собствената страст,
не разбра какво над нея има власт.*

II.

*Мисълта ми може би превърна
в несвързано бълнуване луната.
Блясъкът, повярвах, е изпълнен
със повече величие от всяко
знание забравено и мъдрост,
непокорна същина, която
над нас прозрачна бързо прелетя —
капчица, стопена в лятната трева.*

III.

*Тъй зеницата се разширява
към любимия предмет като сълза
до клепача щом се приютява,
а той заспива. О, трябва ли така
скрит предметът да не се явява,
да бъде видим, когато пожела —
звук на арфа. Скъсаната струна
е знак и символ. Те ще ни пробудят*

IV.

*с онова, което в други светове
Бог дари самотника прокуден
извън живота и яркото Небе.
От страстта повикан, той дочува
на духа мелодията устремен,
без вярата си вярващ как безумно,
стремително надолу тласка трона,
чувството приел като корона.*

[1] „Един човек познавах в младостта“ — Неточен цитат от „Островът“ на Байрон. — Б.пр. ↑

ТЕМЕНУГА МАРИНОВА

ЖИВОТЪТ НА ЕДГАР АЛЪН ПО В ДАТИ И СЪБИТИЯ

1809, 19 януари. — В Бостън, в семейството на актьорите Елизабет и Дейвид По се ражда синът Едгар.

1811, 8 декември. — В Ричмънд умира майката на поета и оставя три невръстни деца, за които се грижат приятели. Едгар е осиновен от търговеца Джон Алън.

1816–1820. Семейството на Джон Алън се заселва в Лондон, Едгар Алън По посещава лекции в класическата Академия, но новият му баща настоява да се насочи към бизнеса.

1820, 21 юли. — Семейство Алън се завръща в Америка и се заселва в Ричмънд. Едгар Алън По изучава езици, спортува, пише сатирични стихотворения.

1826, февруари. — Шарлотсвил. Постъпва в Университета във Вирджиния, губи на хазарт 2 700 долара, Джон Алън отказва да плати дълга и Едгар Алън По прекратява следването си.

1827, май. — Записва се доброволец в армията на Съединените щати под името Едгар А. Пери. Издава в Бостън анонимно първата си стихосбирка („Тамерлан и други стихотворения“) с 12 творби.

1829. — Умира мащеха му, Едгар Алън По напуска армията и издава втората си стихосбирка („Ал-Аарааф, Тамерлан и малки стихотворения“).

1830, 25 юни. — Записва се във Военната академия на Съединените щати в Уест Пойнт. Джон Алън се жени повторно, намира писмо на Едгар Алън По, където той го обвинява в пиянство и роднинските им връзки се прекратяват.

1831, 28 януари. — Даден е на военен съд за нарушаване на дисциплината и е изхвърлен от Академията. Пише и публикува първите си разкази.

1835. — Заселва се в Ричмонд, сключва таен брак с братовчедка си Виржиния Клем и започва да редактира литературното списание „Messenger“.

1836, 16 май. — Жени се официално за Виржиния Клем.

1837, февруари. — Семейството му се заселва в Ню Йорк.

1838, юли. — В Ню Йорк излиза книгата му „Приключенията на Артър Гордън Пим“.

1839. — Редактира във Филаделфия списанието „Burton's Gentleman's Magazine“ и издава двутомния сборник „Гротески и арабески“, който съдържа 24 творби.

1841. — Редактира във Филаделфия списание „Graham's Magazine“.

1842, март. — Запознава се с Чарлз Дикенз във Филаделфия.

1844, април. — Заселва се в Ню Йорк. Изнася публични лекции „Поети и поезия в Америка“.

1845. — Редактира списанието „Broadway Journal“,

1846, 10 ноември. — В Ню Йорк излиза сборника „Гарванът и други стихотворения“.

1847, 30 януари. — Умира жена му Виржиния Клем, поетът изпада в депресия, пристрастява се към алкохола.

1848. — Ню Йорк, Преживява романтични увлечения към Мари Луиз Шю, Ан Ричмънд и Сара Хелън Уитман. Със Сара Хелън Уитман, вече вдовица, се сгодява, но скоро разтрогват годежа. Отново изпада в депресия.

1848, юни. — Излиза „Еврика“, последната книга на Едгар Алън По приживе.

1848, 27 септември. — Едгар Алън По се запътва от Ричмънд за Балтимор.

1848, 3 октомври. — Откриват Едгар Алън По в безсъзнание близо до една кръчма, превърнатата предния ден в избирателен пункт, в Балтимор и го настаняват в болница.

1848, 7 октомври. — Едгар Алън По умира.

Издание:

Едгар Алън По. Стихотворения и поеми
Американска. Първо издание
Преводач: Теменуга Маринова
Редактор: Георги Марковски
Художник: Биляна Бекярска
Компютърен дизайн: Аспарух Марковски
Коректор: Милка Иванова
ИК „Сребърен лъв“, София, 2001
ISBN: 954-571-120-7

Колекция поезия „Сребърен лъв“
Издателска къща „Сребърен лъв“ е създадена от писателя Георги
МАРКОВСКИ

Сърдечно благодарим за подкрепата на Емилия Ангелова

The Works of EDGAR ALLAN POE in One Volume

Tales and Poems RSC

Black's Readers Service Company New York 1927

На корицата: Илюстрация на Едуард Мане към стихотворението
„Гарванът“

На гърба на корицата: Едгар По, Автопортрет, 1845

© Теменуга Маринова, преводач, 2001

© ИК „Сребърен лъв“, 2001

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.